

Evaluatie Groenbeheerplan 2004

Oktober 2010
Definitieve versie

Samenvatting

De afgelopen zes jaar is het groenbeheer conform het groenbeheerplan 2004 uitgevoerd. In het groenbeheerplan is de doelstelling opgenomen het openbaar groen zo eenduidig en efficiënt mogelijk te onderhouden. Om de doelstelling te bereiken zijn er tien maatregelen aangedragen. Uit de evaluatie komt naar voren het gros van de maatregelen zijn uitgevoerd en daadwerkelijk heeft geleid tot het behalen van de doelstelling.

Met het doorvoeren van de maatregelen was de verwachting het aantal te besteden uren terug te brengen van 36.500 naar 33.300. De reële besteding van de uren in 2009 bedroeg echter 32.750 uren. Naast de doelstelling zijn er nog meer redenen aan te wijzen voor de efficiënte werkwijze van het groenbeheer. Het aantal bomen dat we kappen is afgenomen en daarmee ook de tijdsbesteding. Er zijn geen arbeidsintensieve wisselperken meer. Ook is er een daling van de leeftijdstoelage voor medewerkers die 40 jaar of ouder zijn waargenomen. Er is uitgegaan van een leeftijdstoelage van 8% in 2009. In werkelijkheid is dit 6,8%. De toename van het areaal gazon heeft ervoor gezorgd dat op dit punt meer arbeidsbehoefte is dan verwacht.

Het aantal personen dat deel uit maakt van de groene tak van de buitendienst is de afgelopen jaren geslonken van vierentwintig naar 19 personen. Het afslanken is te wijden aan het pensionering van vier medewerkers. Een groot deel van de medewerkers maken deel uit van een wijkploeg en zijn verantwoordelijk voor het dagelijkse beheer. Ook zijn er specialistische medewerkers, zoals de beheerder van de begraafplaats, de boombeheerders en de maaispecialisten. Het invullen van deze posities is essentieel. De beheerder van de begraafplaats is verantwoordelijk voor de lijkbezorging op beide begraafplaatsen. De boombeheerders zijn speciaal opgeleid voor het uitvoeren van onderhoud en het controleren van de bomen in het kader van de zorgplicht. Zij borgen daarmee de kwaliteit van het bomenbestand. Met een eigen bomenploeg is het ook mogelijk een duurzaam bomenbeheer uit te voeren. De maaispecialisten tenslotte zijn enerzijds van belang voor het bespeelbaar houden van de sportvelden en anderzijds voornamelijk voor het maaien van de bermen in het buitengebied en daarmee het borgen van de verkeersveiligheid.

De arbeidsbehoefte van het te onderhouden groenareaal komt neer op 24,18 fte. Van dit deel is 4,55 fte uitbesteed. Dit zijn de maaiwerkzaamheden en het kanten snijden van gazons. Er is dus netto nog 19,63 fte aan arbeidsbehoefte over. Van de negentien personen zijn er achttien inzetbaar voor het uitvoeren van werkzaamheden. Er is dus een 1,63 fte niet opgevuld. Dit tekort wordt nu ingevuld door de inhuur van extern personeel. Er is echter sprake van een structureel tekort. Het areaal te onderhouden groen zal niet afnemen en daarmee de arbeidsbehoefte ook niet. Het opvullen van het tekort met nieuwe medewerkers is het advies.

Ook op het gebied van groenbeheer vinden ontwikkelingen plaats die van invloed zijn op planvorming, het beheer en gegevensbeheer. Met de verplaatsing van de sportvelden vindt er een verandering plaats van de inrichting van de terreinen, maar ook een verschuiving binnen het onderhoud. Kunstgrasvelden vragen nu eenmaal een ander onderhoud dan natuurgrasvelden. Deze veranderingen zullen nog goed in kaart gebracht moeten worden. Voor het uitvoeren van het beheer is daarom een duidelijk beheerplan nodig. Hetzelfde geldt voor de begraafplaatsen aangezien de huidige beheerder in maart 2011 vervroegd zal uittreden. Het beheerplan moet leiden tot het behoud van de kwaliteiten van beide begraafplaatsen.

Op het gebied van beheer vraagt het ecologisch bermbeheer aandacht. Het hele buitengebied wordt op één wijze onderhouden. Het buitengebied is echter zeer divers. Een vernieuwd beheer van de bermen kan hier een positieve bijdrage aanleveren. Het toepassen van vaste planten kan leiden tot een reductie van de beheerkosten, mits de juiste soorten worden toegepast. Veel boom- en houtwallen zijn redelijk oud. Dit betekent dat de conditie van deze kenmer-

kende landschapselementen kan terugvallen. Hoe met het teruggaan van de conditie moet worden omgegaan, in relatie tot het behoud ervan, vraagt extra aandacht. De wijze van beheer in het Scharlakenbos vraagt ook om een evaluatie. Het bos kent een vrij eenzijdige opbouw wat waarschijnlijk te wijten is aan de extensieve begrazing dat plaats vindt. Een actualisatie van het beheerplan stammend uit 1998 is gewenst. Het uitgeven van openbaar groen neemt de laatste jaren af. Reden hiervoor is dat uitgeven ongewenst is omdat het bijvoorbeeld kan leiden tot een verrommelend beeld. Het is het onderzoeken waard in hoeverre er nog openbaar groen verhuurd en verkocht moet worden.

Om het beheer goed uit te kunnen voeren is het van belang meer gebruik te maken van groenbeheersystemen. Het heeft daarbij vooral betrekking op het digitaal bijhouden van het boombeheer. Dit kan de medewerkers van de bomenploeg ontlasten waardoor zij zich meer kunnen richten op het daadwerkelijk beheren van de bomen. Het is mogelijk een koppeling te maken met het huidige beheersysteem DG Dialog.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Opgave	7
1.3 Doel van de evaluatie	7
1.4 Leeswijzer	7
Hoofdstuk 2 Evaluatie groenbeheer	8
2.1 Opzet groenbeheer	8
2.2 Evaluatie doelstellingen	8
2.3 Veranderingen per beheergroep	10
Hoofdstuk 3 Arbeidsbehoefte groenonderhoud	12
3.1 Organisatie van de groendienst	12
3.1.1 Opbouw van de groendienst	12
3.1.2 Leeftijdsopbouw	13
3.1.3 Te verwachten mutaties	13
3.2 Vergelijking verwachte en reële urenbesteding	14
3.3 Grootste verschillen tussen calculatie en realiteit	15
3.3.1 Daling urenbesteding kappen van bomen	15
3.3.2 Sanering van alle wisselperken	15
3.3.3 Toename maaien en kantsteken	15
3.3.4 Daling leeftijdstoelag	15
3.4 Invulling van de arbeidsbehoefte	16
3.4.1 Samenstelling bomenploeg	17
3.4.2 Inkrimping wijkploegen	17
3.4.3 Uitbesteden van maaien niet meegerekend	17
3.5 Mogelijkheden opvullen tekorten	18
Hoofdstuk 4 Aanbevelingen groenbeheer	19
4.1 Planvorming	19
4.1.1 Gedetailleerde beheerplannen voor sportvelden en begraafplaatsen	19
4.1.2 Gedragscode bestendig beheer groenvoorzieningen	19
4.2 Beheer en gebruik	20
4.2.1 Ecologisch bermbeheer	20
4.2.2 Toepassen van vaste planten	20
4.2.3 Hout- en boomwalbeheer	20
4.2.4 Bosbeheer Scharlakenhof	21
4.2.5 Uitgifte groen	21
4.3 Informatiebeheersing/beheersystemen	22

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het huidige groenbeheersplan is ingegaan in 2004. Hierin is in hoofdlijnen aangegeven hoe wij met het openbare groen omgaan. Op systematische wijze zijn de eindbeelden van de groenvakken omschreven om zo een optimale functionaliteit van de groenvakken te bereiken. En daarmee kan de inzet van personeel en materieel voor het groenbeheer worden bepaald. Het groenbeheerplan 2004 heeft een looptijd van vijf jaar. Het plan is ingegaan in 2004 en kan daarmee aan actualiteit hebben verloren. Een evaluatie is daarom noodzakelijk om te bezien in hoeverre dit het geval is.

1.2 Opgave

In het groenbeheerplan is de doelstelling opgenomen om het openbaar groen zo eenduidig en efficiënt mogelijk te beheren. Daarvoor is een visie opgesteld die tot een aantal beheersmaatregelen heeft geleid. Nu de looptijd van het beheerplan is verstreken, is het zinvol om na te gaan of aan alle maatregelen invulling is gegeven en of de gestelde doelen zijn bereikt. De huidige inzet van personeel en materieel kan daarvoor een goede graadmeter zijn.

1.3 Doel van de evaluatie

Door het groenbeheerplan te evalueren kunnen we vaststellen of alle maatregelen ook werkelijk zijn uitgevoerd en welke invloed de maatregelen hebben gehad op het uit te voeren groenbeheer. Daarom toetsen we de verwachtingen uit het groenbeheerplan 2004 aan de werkelijke inzet van beheer in de afgelopen periode. De uitkomsten daarvan kunnen mogelijk leiden tot een verdere verbetering van het groenbeheer. Daarnaast hebben in de afgelopen vijf jaar de ontwikkelingen in het groenbeheer niet stil gestaan. Het is noodzakelijk deze ontwikkelingen op een rij te zetten om te bezien in hoeverre deze ontwikkelingen in de toekomst een rol kunnen vervullen in het groenbeheer.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk twee is een evaluatie van het groenbeheerplan opgenomen. Van alle maatregelen die zijn genoemd wordt aangegeven of doelstelling is bereikt. Hoofdstuk drie gaat in op de arbeidsbehoefte van het groenonderhoud. Er wordt een doorkijkje gegeven in de organisatie van de groendienst. Ook wordt er een vergelijking gegeven tussen de verwachte en werkelijke inzet van de uren. Oplossingen worden aangedragen hoe om te gaan met de arbeidsbehoefte in relatie tot de organisatie van de groendienst. Tot slot wordt in hoofdstuk vier een aantal aanbevelingen gedaan ten aanzien van het groenbeheer. De aanbevelingen zijn gericht op de planvoorbereiding, het beheer en gebruik, alsmede de informatievoorziening van het groen(beheer).

Hoofdstuk 2 Evaluatie Groenbeheerplan 2004

Het onderhoud van het groen vindt op dit moment plaats conform het groenbeheerplan 2004. Nu de looptijd van dit plan is verstreken en actualisatie noodzakelijk is, moet een evaluatie inzicht geven in de juiste uitvoering van het onderhoud en een eventueel noodzakelijke bijstelling daarvan. De evaluatie van het groenplan is gericht op een aantal aspecten, namelijk op de opzet van het plan, op de gestelde doelen en op de uitvoering in de praktijk.

2.1 Opzet groenbeheer

Het doel van het groenbeheerplan is om het groen eenduidig en efficiënt te beheren om zo de groene ruimte te behouden en te benutten. De clustering van onderhoudsniveaus en de hierop gebaseerde beheersvisie is de basis voor het gewenste beeld dat we willen bereiken. De mate van inzet bepaalt dat beeld. Er is een onderverdeling gemaakt in vier onderhoudsniveaus op basis van de inrichting, het gebruik en het beheer van het groen.

Elk beplantingstype vraagt zijn eigen wijze van beheren. Al het voorkomende groen is daarom onderverdeeld in beheergroepen. Een beheergroep is een pakket van handelingen die is toe te passen op een type groenelement. Kan een groenelement niet op deze wijze onderhouden worden, dan behoort het toe aan een andere beheergroep. Het totale pakket aan handelingen noemen we ook wel een werkpakket. Per handeling is aangegeven wat de tijdsnorm is om deze uit te voeren. De optelsom van alle handelingen bepaalt de tijdsbesteding per eenheid (stuk of 100m²) per beheergroep. Door deze tijdsbesteding te vermenigvuldigen met de totale hoeveelheid areaal van de desbetreffende beheergroep, is de arbeidsbehoefte te berekenen.

2.2 Evaluatie doelstellingen

Naast het uitvoeren van het beheer conform de werkpakketten worden ook een aantal veranderingen voorgesteld ten aanzien van de beheersvisie. Deze wijken op een aantal punten af van het groenbeheerplan 1993/2001. De verandering in visie leidt tot een aantal praktische veranderingen in het dagelijks beheer. Deze zijn puntsgewijs vermeld en de resultaten van de evaluatie zijn bijgevoegd.

1. *Aanpassing van de onderhoudsniveaus*

Om het groen eenduidig en efficiënt te kunnen beheren is de gemeente ingedeeld in een aantal gebieden. Per gebied is het type beheer vastgesteld. Er zijn vier verschillende gebieden aan te wijzen namelijk:

- Centrumgroen
- Wijkgroen
- Buurtgroen
- Wegbegeleidend groen

Het verschil per gebied is vooral terug te vinden in de wijze van inrichting met beplantingstypen. Het bijbehorende beeld bepaalt de mate van onderhoud. Het centrumgroen moet vooral een hoge sierwaarde hebben. Dit maakt dat de beheergroepen een hoge verzorgingsgraad hebben. Het wijkgroen bestaat uit grote aaneengesloten groengebieden, waardoor ze structurerend zijn in de wijk. Het groen heeft geen hoge sierwaarde. In het buurtgroen zijn de vakken kleiner dan in het wijkgroen. Sierwaarde mag hier voor komen. Er komen echter alleen beplantingstypen met een sierwaarde voor die weinig onderhoud vragen. Het wegbegeleidend groen bestaat voornamelijk uit laanbeplanting met onderbeplanting. Het wegbegeleidend groen komt in alle andere drie gebieden voor. Het type onderbegroeiing bepaalt het beeld. Welk type ondergroei wordt toegepast is afhankelijk van de locatie (centrum-, wijk-, of buurtgroen). Bomen komen overal voor. Een boom moet vooral onderhouden worden vanuit technische aspecten. Netheid speelt hier dus een ondergeschikte rol. Dit maakt dat op dit

gebied een onderverdeling voor bomen niet noodzakelijk is. Een bomenbeleidsplan en beheerplan gaan specifiek in op het omgaan van boombeplanting. Het behandelen van dit onderdeel in het groenbeheerplan is daarmee niet op zijn plaats.

De huidige indeling bewijst nog iedere dag zijn nut. Bijvoorbeeld bij het uitvoeren van renovaties van plantvakken. Er is duidelijk aangegeven welk type beplanting waar wel en waar niet is toe te passen. Het beheerplan heeft wel een manco. Het schrijft namelijk voor dat alleen in het centrum vaste planten zijn toe te passen. De afgelopen jaren heeft onderzoek geleid dat de wijze van toepassen van bepaalde soorten vaste planten niet kostenverhogend is, maar juist kostenreducerend kan zijn. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat investeringskosten aanzienlijk hoog zijn.

2. *Vervangen van onderbeplanting door gazon*

De onderbeplanting in de laanstructuren heeft zwaar te lijden door de aanwezigheid van grote bomen. Deze nemen licht, lucht en vocht weg waardoor de onderbeplanting vaak niet gesloten is. Onder deze omstandigheden kan onkruid goed gedijen. Omdat deze ontwikkeling ongewenst is (meer onkruid betekent intensiever onderhoud), is vrijwel alle onderbeplanting vervangen. Het gaat hier dan voornamelijk om onderbeplanting in het wijk- en buurtgroen. Extra inzet op onderbeplanting in het centrumgebied is wel gewenst, omdat dit type beplanting een hoge sierwaarde heeft. Inmiddels zijn de meeste heestervakken onder laanbeplanting vervangen door gazon.

Figuur 2.1 Onderbeplanting aan de Molenweg

3. *Vervangen van sierheester in wijkgroen door gazon*

In het wijkgroen zijn kleine sierheestervakken omgevormd tot gras. De kleine vakken behaalden ondanks de hoge mate van onderhoud met moeite de gewenste sierwaarde. Kleine vakken verzwakken tevens de groenstructuur. Door kleine heestervakken om te vormen naar gazon is er minder onderhoud nodig. Dit komt de efficiëntie ten goede.

4. *Wisselperken vervangen door sierheesters*

Wisselperken werden ingezet op plaatsen waar veel zicht op was. Het waren daarmee accenten in het groen. Omdat er drie keer per jaar een andere beplanting in de perken werd aangebracht, kostten de vakken in aanleg en onderhoud veel geld. Alle vakken zijn inmiddels omgevormd tot sierheesters of gazon afhankelijk wat het beste aansluit bij de inrichting van de omgeving. Inmiddels zijn er geen wisselperken meer en is deze doelstelling bereikt.

5. *Omvormen of afstoten van reststukken groen*

In het buurtgroen komen veel kleine vakken voor die geen deel uitmaken van een grotere structuur. Deze vakken zijn vaak ingeplant met de verkeerde beplantingstypen waardoor de vakken vaak 'overkoken' en meer onderhoud vragen. Het aanplanten van de juiste beplanting in de vakken moest dit tegen gaan. Ook het afstoten van de stroken, door middel van verhuur of verkoop, zou hier aan bijdragen.

Het omvormen van de vakken heeft vrijwel niet plaats gevonden. Wel worden vakken afgestoten maar dit gebeurt op een ad hoc basis. Aanvragen van inwoners tot het in gebruik geven van openbaar groen toetsen wij op een vijftal aspecten. Wanneer in gebruik geven gewenst is, worden er afspraken gemaakt met diegene die de strook koopt of huurt. Het aantal aanvragen tot het in gebruik geven of mogen kopen neemt de laatste jaren af. Daarnaast wij-

zen we het overgrote deel van de aanvragen af, omdat uit de toetsing naar voren komt dat in gebruik geven ongewenst is.

6. *Eenduidig beheer per beheergebied*

De indeling naar centrum- wijk-, buurt- en wegbegeleidend groen is de efficiëntie ten goede gekomen. Voor de onderhoudsploegen is namelijk direct inzichtelijk welke handelingen aan de beplanting uitgevoerd moeten worden, omdat er gewerkt wordt met een heldere indeling. Het heeft dus de voorkeur deze werkwijze te handhaven.

7. *Vervanging van beplanting in bosplantsoenvakken*

Het komt voor dat bosplantsoen in te kleine vakken staat. Dit heeft tot gevolg dat beplanting overhangt en te veel onderhoud vraagt. Om dit probleem op te lossen zijn bosplantsoenvakken omgevormd tot heestervakken. Ook zijn er op veel plekken de randen van de vakken omgevormd tot gazon. De beplanting die de overlast veroorzaakte is daarmee weggenomen. Het omvormen is overigens nog niet helemaal voltooid.

8. *Natuurontwikkeling in wijkgroen extra stimuleren*

Door een goede opbouw van bosplantsoenvakken te hantieren, is een verhoging van de natuurwaarde van groen mogelijk. Een opbouw van een bosplantsoenvak bestaat uit een boom-, struik-, en kruidenlaag. Door middel van omvorming wordt gepoogd de juiste opbouw te bereiken. Hiermee wordt ook de natuurwaarde verhoogd. Het omvormen heeft nog maar op kleine schaal plaats gevonden. Naast de wijze van opbouw is ook het beheer van de bosplantsoenvakken van belang. Het beheer kan op zo'n wijze ingericht worden, dat dit de natuurontwikkeling van de vakken ten goede komt.

Figuur 2.2 Extensief beheer gras in Oosterhaar

9. *Hagen op werkbare hoogte brengen*

Gemeentelijke hagen langs particuliere terreinen zijn dusdanig in hoogte toegenomen, dat deze lastig te onderhouden zijn. Om de hagen efficiënt te kunnen onderhouden is de hoogte van de hagen teruggebracht naar 1,75 meter. Met bewoners die niet willen dat de haag tot deze hoogte wordt teruggebracht, is afgesproken dat zij zo'n haag zelf onderhouden. Alle gemeentelijke hagen worden door aanwonenden onderhouden of zijn in hoogte teruggebracht zodat de buitendienst de hagen in beheer heeft. Daarmee is aan de doelstelling voldaan.

2.3 **Veranderingen per beheergroep**

Het streven om de gestelde doelen te behalen is van invloed geweest op de indeling in beheersgroepen. In tabel 2.1 is een overzicht gegeven van de oppervlaktes per beheergroep in 2004, alsmede de verwachte en reële hoeveelheden in 2009. Zo is inzichtelijk gemaakt welke gevolgen het realiseren van de doelstellingen op de oppervlaktes per beheergroep heeft gehad.

Tabel x.1 overzicht van oppervlakte per beheergroep 2004 en 2009 (verwacht en reëel)

Urencalculatie per beheergroep			Eenheid	Hoeveelheden 2004	Verwachte Hoeveelheden 2009	Hoeveelheden 2009
Bomen	1.01	bomen in verharding	Stuks	2549	2549	2549
	1.02	bomen in gazon	Stuks	8541	8541	8541
	1.03	bomen in beplanting	Stuks	2723	2723	2723
	1.04	leibomen	Stuks	25	25	40
	1.06	knotbomen	Stuks	140	140	135
	1.08	bomenkap	Stuks	100	100	75
Bosplantsoen	2.01	bosplantsoen	M2	128284	128784	129150
	2.02	houtwal	M2	8378	8387	8378
Plantsoen	3.01	sierheesters	M2	38962	36562	37152
	3.02	bodembedekkers	M2	19787	20287	20045
	3.03	rozen	M2	3971	2971	2875
	3.04	vaste planten	M2	1359	859	900
	3.05	wisselperken	M2	668	168	0
	3.06	hagen	M1	4966	3725	3850
Gras	4.01	gazon < 500 m2	M2	226460	228560	239500
	4.02	gazon > 500 m2	M2	93453	93453	111623
	4.03	ruw gras	M2	128457	128457	128457
	4.04	kantensteken	M1	64512	66431	67550
	4.05	sportvelden		4 terreinen	4 terreinen	4 terreinen
	4.06	obstakels maaien		5 keer	5 keer	5 keer
Overig	9.01	sloten bebouwde kom		Pm	Pm	Pm
	9.02	bladruimen		Pm	Pm	Pm
	9.03	reistijd		Pm	Pm	Pm
	9.04	gladheidsbestrijding		Pm	Pm	Pm
	9.05	onvoorzien/leeftijdtoeslag		Pm	Pm	Pm

Hoofdstuk 3 Arbeidsbehoefte groenonderhoud

Het groenbeheerplan 2004 is opgesteld om een eenduidige en efficiënte werkwijze te bewerkstelligen. Uitvoering geven aan de geformuleerde doelstellingen moet hier voor zorgen. In dit hoofdstuk gaan we in hoe de organisatie van de groendienst is vormgeven om efficiënt te werk te gaan. Tevens is er een vergelijking gemaakt van de verwachte en reële arbeidsbehoefte en worden verschillen verklaard. Hoe een verdere invulling is te geven aan de arbeidsbehoefte komt als laatste onderdeel in dit hoofdstuk aan bod.

3.1 Organisatie groendienst

De groendienst houdt zich bezig met alle voorkomende onderhoudswerkzaamheden in het groen. Het onderhoud is onder te verdelen in algemene werkzaamheden en werkzaamheden van specialistische aard. Dit bepaalt de structuur van de buitendienst. In deze paragraaf gaan we in op hoe de structuur zich de afgelopen vijf jaar heeft ontwikkeld, wat de te verwachten mutaties zijn, hoe hier mee kan worden omgegaan en hoe de reële inzet van de buitendienst zich verhoudt ten opzichte van de begrote inzet.

3.1.1 Opbouw van de groendienst

De groendienst bestond anno 2004 uit 24 medewerkers. De afgelopen jaren is de samenstelling van de groendienst veranderd, doordat er bijvoorbeeld werkzaamheden zijn afgestoten, maar ook omdat een aantal medewerkers met pensioen is gegaan. In totaal zijn er de afgelopen jaren vier medewerkers met pensioen gegaan. Hieronder waren alle drie de maaiers van de gazons. Dit en het feit dat twee van de maaimachines waren afschreven, was een goed moment om het maaien van de gazons uit te besteden. Ook is een medewerker uit een wijkploeg met pensioen gegaan. Drie van de vier vacatures zijn nog niet opgevuld. De groendienst bestaat nu uit 19 medewerkers. Tabel 3.1 geeft de mutaties tussen 2004 en 2010 weer.

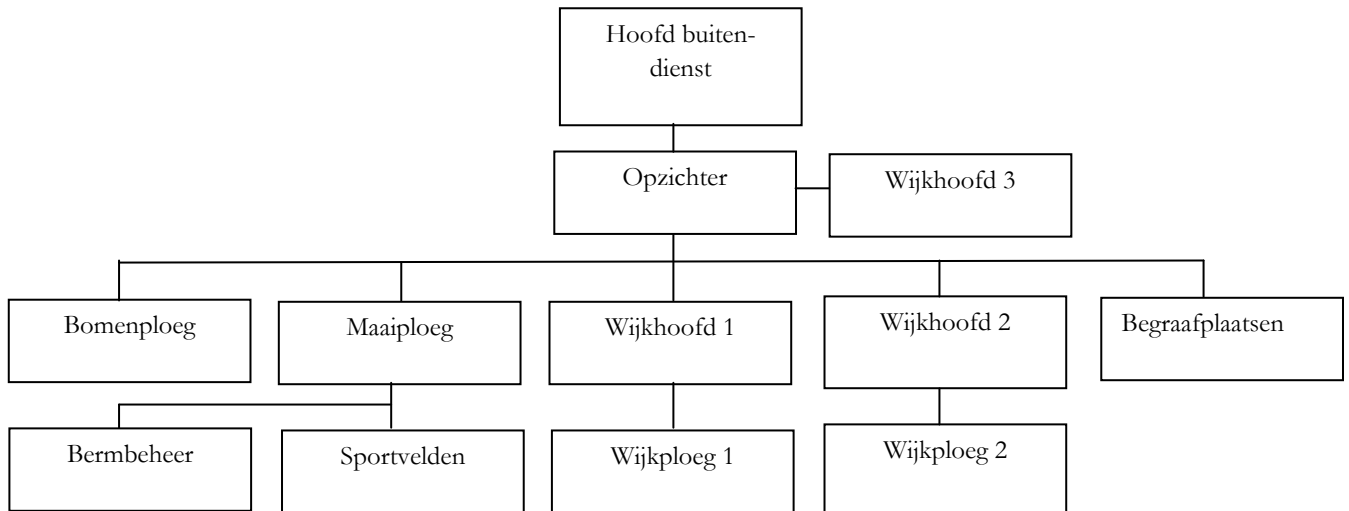
Figuur 3.1 De buitendienst geeft gemeentelijke bomen water

Tabel 3.1 mutaties eigen groendienst

Functie	2004	2010	Opmerkingen
Opzichter	1	1	
Wijkhoofden	3	3	
Wijkploegmedewerkers	12	9	1 naar bomenploeg, 1 met pensioen, 1 fte niet ingevuld
Bomenploeg	1	2	Van wijkploeg
Maaiers gazon	3	0	3 met pensioen, daarna overgegaan tot uitbesteden
Sportvelden	1	1	
Begraafplaats	1	1	
Maaiers bermen	2	2	
Totaal	24	19	

Verder heeft zich ook een aantal verschuivingen binnen de groendienst voorgedaan. Zo is een medewerker van een wijkploeg doorgeschoven naar de bomenploeg. Het aantal wijkploegen is terug gegaan van drie naar twee. Eén wijkploeg kende door onderbemanning vanwege

ziekte een constante achterstand in het uit te voeren onderhoud. Voor het uitvoeren van een aantal werkzaamheden is een minimale bezetting nodig. Omdat deze binnen één wijkploeg niet werd bereikt was het onmogelijk alle voorkomende werkzaamheden uit te voeren. De medewerkers van de opgeheven wijkploeg zijn over de andere twee wijkploegen verdeeld. Het 'overgebleven' wijkhoofd houdt zich meer bezig met planvoorbereiding, het beheren van het centrum, het houden van toezicht op (uitbestede groen)werkzaamheden en het beoordelen van aanvragen van kapvergunningen door particulieren. De structuur van de organisatie is weergegeven in figuur 3.1.

Figuur 3.1 organisatiestructuur eigen groendienst

3.1.2 Leeftijdsopbouw

De leeftijd van de medewerkers van de groendienst heeft invloed op de productiviteit. De landelijke normen waarmee de arbeidsbehoefte voor het groenonderhoud wordt berekend, gaan uit van een urentoeslag van 10% voor medewerkers ouder dan 40 jaar. In het groenbeheerplan van 2004 is al melding gemaakt dat het overgrote deel van de medewerkers van de groendienst boven de 40 jaar oud is. Toentertijd was dit 80%. Hierdoor was er 8% meer tijd nodig om alle onderhoudswerkzaamheden uit te voeren.

De huidige groendienst heeft 19 vaste medewerkers in dienst. 13 van hen zijn ouder dan 40 jaar. Voor 68% van alle medewerkers van de groendienst geldt dat zij 10% meer tijd nodig hebben om onderhoudswerkzaamheden uit te kunnen voeren. Binnen de arbeidsbehoefte voor het groenonderhoud is gerekend met 6,8% om de benodigde uren te berekenen.

3.1.3 Te verwachten mutaties

De groendienst krijgt de komende jaren te maken met een aantal mutaties. Er zullen twee medewerkers met pensioen gaan. Dit zijn:

G. Kedde – medewerker bomenploeg – november 2010

U. Medema – beheerder begraafplaatsen – maart 2011

Het wegvallen van een medewerker uit de bomenploeg is ongunstig. Een aantal jaren geleden is er juist voor gekozen de bomenploeg met één medewerker uit een wijkploeg te vergroten vanwege de vele specialistische werkzaamheden die nodig zijn om de gewenste kwaliteit van het bomenbestand te bereiken. Deze persoon heeft hiervoor de nodige opleidingen gevolgd. In paragraaf 3.4.1 wordt ingegaan op het belang van een bomenploeg.

Op dit moment is er één beheerder voor de twee gemeentelijke begraafplaatsen, de Eshof en Harenerhof. De beheerder zal in maart 2011 met pensioen gaan. Gezien de taken die de beheerder uitvoert is er een vervanger nodig. Voor vervanging zijn twee opties mogelijk. Er komt een vervanger vanuit de eigen dienst, waardoor er ook een vervanger gezocht moet worden voor de positie die daar bij vrij komt. Ook het opstarten van een sollicitatieprocedure behoort tot de mogelijkheden.

3.2 Vergelijking verwachte en reële urenbesteding

De totale arbeidsbehoefte voor het onderhouden van het groen was in 2004 bijna 36.500 uur. Volgens de calculatie in het groenbeheerplan is deze terug te brengen naar 33.300 uur in 2009. Zoals eerder in deze evaluatie is aangegeven zijn de meeste van de doelstellingen uit het Groenbeheerplan 2004 gerealiseerd. Dit zou terug te zien moeten zijn in het areaal te onderhouden groen, maar nog meer in de tijdsbesteding. Wanneer we de calculatie van 2009 vergelijken met de daadwerkelijk bestede uren dan valt deze positiever uit dan de verwachting. De totale besteding aan uren aan het groenonderhoud komt neer op ongeveer 32.750 uur. Een overzicht per beheergroep is weergegeven in tabel 3.2.

Tabel 3.2 overzicht verwachte en reële urenbesteding per subbeheergroep in uren

Beheergroep		Subbeheergroep	Reëel	Verwachting	Reëel
			2004	2009	2010
Bomen	1.01	bomen in verharding	1363,72	1363,72	1363,72
	1.02	bomen in gazon	2878,32	2878,32	2878,32
	1.03	bomen in beplanting	487,42	487,42	487,42
	1.04	leibomen	47,90	47,90	76,64
	1.06	knotbomen	64,54	64,54	62,24
	1.08	bomenkap	1253,40	1253,40	940,05
Bosplantsoen	2.01	bosplantsoen	2833,25	2585,60	2583,00
	2.02	houtwal	594,84	594,84	594,84
Plantsoen	3.01	sierheesters	2142,91	2010,91	2043,36
	3.02	bodembedekkers	534,25	547,75	541,22
	3.03	rozen	357,39	267,39	258,75
	3.04	vaste planten	372,37	235,37	246,60
	3.05	wisselperken	1123,58	282,58	0,00
	3.06	hagen	1469,94	1102,60	1139,60
Gras	4.01	gazon < 500 m2	2943,98	2971,28	3113,50
	4.02	gazon > 500 m2	841,08	841,08	1004,61
	4.03	ruw gras	1798,40	1798,40	1798,40
	4.04	kantensteken	1935,36	1992,93	2026,50
	4.05	sportvelden	1110,00	1110,00	1110,00
	4.06	obstakels maaien	490,00	490,00	490,00
Overig	9.01	sloten bebouwde kom	502,00	502,00	502,00
	9.02	bladruimen	3500,00	3200,00	3200,00
	9.03	reistijd	3500,00	3200,00	3200,00

	9.04	gladheidsbestrijding overdag	1000,00	1000,00	1000,00
	9.05	onvoorzien/leeftijdtoeslag 10%	3334,20	2477,00	2084,93
Totaal benodigde uren			36478,82	33305,00	32745,67

3.3 Grootste verschillen tussen calculatie en realiteit

Omdat de reële tijdsbesteding lager is uitgevallen dan de verwachte tijdsbesteding, is onderzocht waardoor dit komt. Er is een aantal verklaringen te geven, namelijk:

- forse daling tijdsbesteding aan kappen van bomen;
- sanering van alle wisselperken;
- toename tijdsbesteding maaien en kantsteken gazons;
- daling van leeftijdstoelage.

3.3.1 Daling tijdsbesteding kappen van bomen

De afgelopen jaren is veel tijd en zorg besteed aan bomen. Dit in de vorm van het controleren, het snoeien en daar waar nodig het kappen van bomen. Doordat er jarenlang weinig tot geen onderhoud aan bomen is uitgevoerd, is er een verslechtering in het bomenbestand opgetreden. De gemeente zal echter aan een zorgplicht moeten voldoen. Risicovolle bomen vragen aandacht. Risico's kunnen ontstaan door het te lang uitblijven van onderhoud, maar ook door ziekten en aantastingen. Hierop moet juist geanticipeerd worden. In het ergste geval is het noodzakelijk een boom te kappen. Gezien de verslechterde staat van het bomenbestand is er de afgelopen jaren meer gekapt dan gemiddeld. Inmiddels zijn de grootste achterstanden in het beheer weggewerkt en is de kwaliteit van het bomenbestand weer op peil. Dit houdt tevens in dat het aantal te kappen bomen ook minder is dan de voorgaande jaren. Hierdoor is er in 2009 ruim 300 uur minder besteedt aan het kappen van bomen.

3.3.2 Sanering van alle wisselperken

Vanwege het arbeidsintensieve karakter is in het groenbeheerplan 2004 opgenomen om alleen nog maar wisselperken toe te passen in het centrum. Er zijn geen wisselperken meer die door de buitendienst worden onderhouden. De volledige sanering levert ten opzichte van de verwachte tijdsbesteding een winst op van bijna 300 uur.

Figuur 3.2 Bosplantsoen omgevormd in gazon langs voetpaden

3.3.3 Toename tijdsbesteding maaien en kantsteken

Door het omvormen van kleine vakjes bosplantsoen naar gazon is de totale oppervlakte gazon gestegen. Het groenbeheerplan 2004 voorzag al een kleine stijging. Ook zijn randen van bosplantsoenvakken langs voetpaden omgevormd tot gazon. Door bosplantsoenvakken kleiner te maken zullen er minder takken over voetpaden hangen. Daardoor is er minder sprake van belemmeringen voor voetgangers. Het jaarlijks snoeien van de overhangende takken behoort daarmee tot het verleden. Het heeft echter wel geleid tot meer oppervlakte te onderhouden gazon. Ook het snijden van de gazonkanten is daardoor meer toegomen dan verwacht. Het aantal extra te besteden uren komt daarmee op ongeveer 300.

3.3.4 Daling leeftijdstoelage

Voor medewerkers die 40 jaar of ouder zijn wordt een leeftijdstoelage gehanteerd bij het berekenen van de arbeidsbehoefte voor het uitvoeren van alle groenonderhoud. Bij het opstellen van het groenbeheerplan is uitgegaan van een te hanteren leeftijdstoelage van 8% voor

2009. Deze is vastgesteld op basis van de verwachte samenstelling van de groendienst. De reële samenstelling wijkt hier echter van af. Het aantal 40+'ers in werkelijkheid is lager. De werkelijke leeftijdstoelage is 6,8%. Dit komt neer op een extra besparing van bijna 400 uur in vergelijking met de verwachte arbeidsbehoefte.

3.4 Invulling van de arbeidsbehoefte

Bij het in kaart brengen van de reële tijdsbesteding is het van belang na te gaan of de huidige samenstelling van de groendienst voldoende groot is om alle onderhoudstaken te verrichten.

Het Groenbeheerplan 2004 achtte een samenstelling in 2009 van 20 medewerkers voldoende. Dit werd aangevuld met het meewerken van de wijkhoofden in de ploegen. Ook is een deel van de werkzaamheden door middel van ID-banen ondergebracht bij Trio –bedrijven. Het gaat hierbij om het groenonderhoud in de wijk Oosterhaar. Het betreft drie personen die elk effectief 800 uur per jaar werken. De medewerkers van de buitendienst die zich in de zomer bezighouden met het onderhoud van de zandwegen kunnen in de wintermaanden worden ingezet binnen de groendienst. Daarnaast is uitgegaan van het inhuren van tijdelijke krachten voor 2800 uur in het zomerseizoen. Tabel 3.3 geeft een overzicht van de verwachte arbeidsbehoefte zoals in het groenbeheerplan is aangegeven. Ook laat het de reële arbeidsbehoefte zien.

Tabel 3.3 Overzicht invulling arbeidsbehoefte groenonderhoud in uren

	Reëel 2004	Verwacht 2009	Fte vast	Reëel 2009	Fte vast
	Conform GBP	Conform GBP			
Totaal benodigde uren	36478,82	33305,00		32745,67	
Onderverdeling personeel					
Opzichter	0,00	0,00		0,00	
Wijkhoofden	1350,00	1350,00	33% * 3	1350,00	33% * 3
Wijkploegmedewerkers	16200,00	16200,00	12	12150,00	9
Bomenploeg	1350,00	1350,00	1	2700,00	2
Maaiers gazon	4050,00	4050,00	3	0,00	0
Maaier sportveldbeheer	1350,00	1350,00	1	1350,00	1
Beheer begraafplaatsen	1350,00	1350,00	1	1350,00	1
Bermen/tractor	2700,00	2700,00	2	2700,00	2
ID baners - Trio Oosterhaar	2400,00	2400,00		2400,00	
Zandwegen	400,00	400,00		400,00	
Totaal ureninzet eigen dienst	31150,00	31150,00		24400,00	
Saldo sub totaal (tekort)	5328,82	2155,00		8345,67	
Inhuur fulltime	2800,00	2800,00		0,00	
Uitbesteden maaien	0,00	0,00		4118,11	
Uitbesteden kantsteken	0,00	0,00		2026,50	
Saldo netto (tekort)	2528,82	-645,00		2201,07	
FTE	1,87	-0,48		1,63	

Vergelijkte we de verschillende situaties met elkaar dan zien we dat de reële inzet van ID-baners en onderhoudsmedewerkers zandwegen conform de verwachting is. Om inzichtelijk te maken wat het tekort is aan medewerkers, is er in de berekening van uitgegaan dat er geen inhuur van tijdelijke medewerkers in de zomerperiode heeft plaatsgevonden. Het verschil dat is ontstaan is te vinden op een aantal onderdelen. Het tekort ontstaat omdat:

- de bomenploeg is gegroeid;
- het aantal wijkploegmedewerkers fors is teruggelopen;
- er zijn geen maaiers meer in dienst zijn, terwijl de prognose dat wel aangaf.

3.4.1 Samenstelling bomenploeg

De bomenploeg houdt zich bezig met het uitvoeren van inspecties en met het onderhouden en kappen van bomen. Inspecties zijn nodig in het kader van de zorgplicht. Een boomeigenaar is namelijk volgens de wet verplicht zorg uit te voeren. Deze zorg bestaat uit het controleren van de bomen op aanwezigheid van (uitwendige) gebreken en mogelijke risico's die daar uit kunnen voortvloeien. Resultaten van de controle leidt tot het uitvoeren van extra onderhoudmaatregelen. Daarnaast is het regulier en regelmatig onderhoud voor de ontwikkeling van de boom van belang. Het kappen van de bomen is nodig wanneer ze ziek of dood zijn en daarmee een gevaar opleveren.

Een aparte bomenploeg heeft verschillende voordelen. De bomenploeg houdt zich alleen maar bezig met het onderhouden van bomen. De inzetten van een ploeg dat zich alleen maar bezig houdt met werkzaamheden ten behoeve van bomen maakt dat het bomenbestand een goede kwaliteit heeft. Een beperkt aantal mensen is het gehele jaar uitsluitend met bomen bezig. Dit geeft mogelijkheden voor een gerichte scholing. Met een eigen bomenploeg zijn werkzaamheden beter in te plannen. De ploeg is bij klachten of calamiteiten snel inzetbaar. De kwaliteitsbewaking is optimaal. Het hebben van een eigen bomenploeg, die het bomenbestand systematisch verzorgt, wordt als een van de pluspunten genoemd in de benchmark die de Bomenstichting in 2009 heeft uitgevoerd.

De arbeidsbehoefte voor het onderhouden van alle bomen is ongeveer 5800 uur per jaar. Dit staat gelijk aan 4.30 fte. Op dit moment bestaat de bomenploeg uit twee vaste medewerkers. Hun werkzaamheden zijn seizoensgebonden. De piek ligt voornamelijk in de winter. Dan vindt namelijk het grootste deel van het snoeiwerk plaats. De bomenploeg wordt op dat moment versterkt met medewerkers uit de wijkploegen die boomtechnische kennis hebben. De winter is voor de wijkploegmedewerkers namelijk een minder drukke periode. Voor het uitvoeren van inspecties, de zomersnoei, het kappen van bomen en andere kleinere werkzaamheden is een minimale bezetting van twee personen binnen de bomenploeg noodzakelijk.

3.4.2 Inkrimping wijkploegen

In paragraaf 4.4.1 is al één reden gegeven waarom de wijkploegen zijn gekrompen. Enerzijds komt dit door het verschuiven van één van de medewerkers naar de bomenploeg, anderzijds omdat er twee wijkploegmedewerkers met pensioen zijn gegaan. De verwachting was dan dat dit verschil ook weer gecompenseerd moet worden. Dit is echter niet zo. Het kantensnijden van de gazons werd voorheen uitgevoerd door medewerkers van de wijkploegen. Dit werk is echter uitbesteed. Hiermee is 1,5 fte gemoeid. Dit betekent dat er nog 1,5 ongevolde fte overblijft.

3.4.3 Uitbesteden van maaien niet meegerekend

De bezetting van de eigen dienst is ten opzichte van 2004 drastisch veranderd.

In 2004 waren er vier maaiers in dienst, waarvan zich drie bezig hielden met het maaien van de gazons en één het sportveldonderhoud. De reële inzet op basis van de arbeidsbehoefte was toentertijd 2,8 fte. De verwachte inzet aan fte's voor het grasmaaien in 2009 was gelijk

aan 2004. In de urenrekening is rekening gehouden met het vervullen van de fte's van deze werkzaamheden binnen de eigen organisatie. In 2009 was het grasmaaien echter al uitbesteed. Hier is in de rekening geen rekening mee gehouden. Door de toename van het areaal gazon was de te verwachten arbeidsinzet 2,82 fte. De huidige oppervlakte van het gazon is toegenomen ten opzichte van 2004. Dit maakt ook dat er meer inzet nodig is voor het onderhoud. De reële inzet voor het grasmaaien is nu 3,05 fte. Een toename in fte van 0,23 die nu die toebehoort aan het uitbesteden van de maaiwerkzaamheden.

3.5 Mogelijkheden opvullen tekort

Uit de berekeningen van de arbeidsbehoefte komt naar voren dat er 1,63 fte tekort is bij de buitendienst. Het aantal te besteden uren aan onderhoud is teruggebracht. Dit is gebeurd door uitvoering te geven aan de doelstellingen uit het Groenbeheerplan 2004. Er zijn echter meer mensen verdwenen uit de organisatie dan dat er aan arbeidsbehoefte is ingeboet. Waren er in 2004 nog 24 medewerkers werkzaam in het groen. Op dit moment zijn dat er 19. Uiteindelijk kunnen 18 functies worden toegekend aan het daadwerkelijk uit te voeren onderhoud; de opzichter voert geen onderhoudswerkzaamheden uit. Uit de berekeningen blijkt dat de ondergrens om alle werkzaamheden uit te kunnen voeren 24,18 fte is: een tekort van 5,18 fte. Een aantal werkzaamheden is uitbesteed, waardoor het aantal fte's voor de groendienst ook afneemt. Het gaat hierbij om het maaien en kantsnijden van de gazons. Deze werkzaamheden zijn goed voor 4,5 fte. Tabel 3.3 geeft de berekening van arbeidsbehoefte in fte's aan.

Tabel 3.3 Berekening van arbeidsbehoefte

Beheeronderdeel	Arbeidsbehoefte in fte	
Totale groenonderhoud	24,18	
Kantsnijden gazons (uitbesteed)	1,50	
Maaien gazons (uitbesteed)	<u>3,05</u>	-/-
Netto groenonderhoud	19,63	
Huidige bezetting	<u>18,00</u>	-/-
Tekort	1,63	

Het tekort is op meerder manieren op te lossen. Eén van de manieren is het inhuren van (extern) personeel. Aan deze optie wordt op dit moment invulling gegeven. Het inhuren van medewerkers zal echter gezien moeten worden als een tijdelijke oplossing. Het tekort aan medewerkers is echter van structurele aard. Het areaal aan te onderhouden groen zal niet afnemen en daarmee de arbeidsbehoefte ook niet. Het aannemen van nieuwe medewerkers door openstaande vacatures in te vullen lijkt de beste oplossing. Het verse bloed kan tevens zorgen voor een verlaging van het hoge aantal medewerkers ouder dan 40. De te hanteren leeftijdstoelag kan naar beneden worden bijgesteld en de groendienst voert de werkzaamheden dan effectiever uit. Een ander voordeel is de binding en verantwoordelijkheid voor het werk bij vast personeel. Ook dit kan uitwerken in effectiviteit maar ook kwaliteit binnen het uit te voeren werk. Op dit moment wordt onderzocht of inwoners met een WW-uitkering zijn in te zetten.

Hoofdstuk 4 Aanbevelingen groenbeheer

Tot nu toe is alleen de inhoud van het groenbeheerplan geëvalueerd. De ontwikkelingen in het groenbeheer hebben echter de afgelopen vijf jaar niet stil gestaan, maar zijn als zodanig nog niet benoemd. Daarom is het ook noodzakelijk om te kijken of, en zo ja, hoe die ontwikkelingen tot verbeteringen kunnen leiden in het groenbeheer in Haren. Op drie niveaus brengen daarom we kort en bondig onderwerpen aan bod, die nader zijn te onderzoeken. De niveaus die we behandelen zijn planvorming, beheer en gebruik en informatiebeheersing.

4.1 Planvorming

Het groenbeheerplan 2004 richt zich voornamelijk op de te onderhouden groene elementen in de vier kernen van de gemeente. Op zich logisch, aangezien hier het meeste areaal groen te vinden is. Een aantal onderdelen binnen het groen vervult een belangrijke waarde, maar is niet als zodanig behandeld in het groenbeheerplan.

4.1.1 Gedetailleerde beheerplannen voor sportvelden en begraafplaatsen

Op dit moment zijn er grote ontwikkelingen gaande rondom de sportvoorzieningen. Niet is alleen de grootscheepse verplaatsing van een aantal sportverenigingen in volle gang, maar ook het toepassen van kunstgrasvelden in plaats van de traditionele natuurgrasvelden vindt op grote schaal plaats. In hoofdlijnen is bekend hoe de nieuwe terreinen er uit komen te zien en welke beheerlijnen er gelden in de nieuwe situatie. Deze zal toch specifiek op het gewenste beeld moeten worden beschreven. Ook is het van belang om inzichtelijk te krijgen welke impact de nieuwe sportvelden hebben op de arbeidsinzet voor het onderhoud. Het opstellen van een bondig beheerplan moet hier inzicht in geven.

De twee begraafplaatsen zullen binnenkort door een nieuwe beheerder worden beheerd. Een nieuwe beheerder betekent vaak ook nieuwe inzichten. Op zich is dit niet verkeerd. Het tot nu toe uitgevoerde beheer heeft de begraafplaatsen tot bijzondere plaatsen gemaakt. Zo is de Eshof bijzonder vanwege de vele bomen en hagen, die echter een specifiek beheer nodig hebben. De Harenerhof kent door het toepassen van ecologisch beheer een aantal bijzondere natuurwaarden. Om de continuïteit van het beheer te garanderen is het van belang alle onderhoudsmaatregelen te documenteren. Het behoud van de kwaliteiten door middel van onderhoud is vast te leggen in een beheerplan.

4.1.2 Gedragscode bestendig beheer groenvoorzieningen

Sinds 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet is gericht op het voortbestaan van kwetsbare flora en fauna. Hier kunnen beperkingen voor het uitvoeren van groenonderhoud uit voortvloeien. Het is van belang te weten waar de beperkingen zich voordoen en hoe hier mee omgegaan moet worden. Het voormalig Ministerie van LNV (huidig Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) heeft een Gedragscode Bestendig Beheer Groenvoorzieningen goedgekeurd. Deze gedragscode is van toepassing op de uitvoering van werkzaamheden aan de groenvoorzieningen. Het handelen volgens deze gedragscode is aan de orde wanneer (mogelijke) beschermde soorten voorkomen in het openbaar groen. De gedragscode is specifiek een uitwerking van de Flora- en faunawet ten aanzien van het regulier beheer. Met het uitwerken van de modelleidraad naar de Harense situatie kunnen reguliere beheermaatregelen die afgestemd zijn op de aanwezige beschermde flora en fauna, blijvend plaatsvinden in de groenvoorzieningen. Inmiddels is er een gemeentelijke gedragscode in de maak. De verwachting is dat deze eind 2010 gereed is.

4.2 Beheer en gebruik

De uitvoering van het beheer proberen we op een eenduidige en efficiënte manier uit te voeren. Voor sommige onderdelen van het beheer is het echter noodzakelijk om een type beheer toe te passen, dat is afgestemd op een bepaalde situatie. Voor het gebruik van het openbare

groen geldt eigenlijk precies hetzelfde. Het kan zo zijn dat het gewenst is om een type inrichting en gebruik toe te passen, dat niet in overeenstemming is met de standaard zoals die in het groenbeheerplan is vermeld. In deze paragraaf gaan we in op de uitzonderingen, die een meerwaarde kunnen hebben op de kwaliteit van het groenbeheer en niet perse tegen het uitgangspunt van een efficiënt groenbeheer ingaan.

4.2.1 Ecologisch bermbeheer

Het onderhoud van de bermen in het buitengebied vindt op dit moment nog op een vrij traditionele manier plaats. Het groenbeheerplan 2004 is erop gericht één type beheer in te zetten, die past bij de landelijke setting. Toch zijn er in het buitengebied verschillen aan te brengen in het maaien. Het buitengebied is namelijk onder te verdelen in verschillende landschapstypen. Ieder landschapstype heeft weer zijn specifieke omgevingsfactoren (bodemgesteldheid, licht en vocht) waardoor de natuurlijke vegetatie anders van samenstelling is. Het afstemmen van het maaien zorgt voor het behoud van de natuurlijke vegetatie. Het afstemmen van het onderhoud op de specifieke kenmerken van de plek biedt ook meer kansen op het gebied van ecologie. Het toepassen van een verschralingbeheer vergroot de soortenrijkdom van de bermen. Een onderzoek moet uitwijzen met welk type maaibeheer op welke plaats de hoogste ecologische waarde is te behalen.

4.2.2 Toepassen van vaste planten

Het aantal vaste planten in het openbaar groen is de afgelopen jaren in oppervlakte drastisch afgenomen. Reden hiervoor was de gedachte, dat het onderhouden van vaste planten zeer intensief is. Met het grotendeels saneren van de vaste plantenborders, heeft er een vervlaking in het groen plaats gevonden; er is minder kleur aanwezig.

Vaste planten zijn op verschillende locaties toepasbaar en hoeven dus niet alleen van meerwaarde te zijn in het centrumgroen. Daarnaast leveren ze veel waar voor hun geld, maar de kosten in het eerste jaar zijn wel relatief hoog. Door de geschikte vaste planten toe te passen, die extensief zijn te beheren, kan de totale investering over tien jaar juist lager uitvallen dan voor gras of heesters. De onderhoudskosten zijn over zo'n periode relatief laag. Om het onderhoud te beperken zijn de plantenkeuze en de voorbereiding van de plantlocatie zeer belangrijk. Voor elke locatie zijn wel vaste planten te vinden, die er goed kunnen functioneren. Afstemming in toepassing, gebruik en beheer is voor het slagen echter essentieel. Voor enkele plaatsen in Haren zou het toepassen van vaste planten een goed alternatief zijn voor gazon, heesters of bosplantsoen.

Figuur 4.1 Vaste planten als bodembedekker in de Torenlaan

4.2.3 Hout- en boomwalbeheer

Hout- en boomwallen zijn kenmerkende en tevens zeer gewaardeerde landschapselementen. Een aantal is nog aanwezig in de oudere kernen van de dorpen. Deze hout- en boomwallen zijn overblijfselen van oude erfafscheidingen van voormalige weilanden. Bij de uitbreiding van de dorpen zijn deze elementen behouden gebleven. Een aantal hout- en boomwallen is al zeer oud. De laatste jaren is bij een aantal echter een terugval in conditie geconstateerd. Veel boom- en houtwallen zijn beschermd in het bestemmingsplan. Behoud van deze elementen

Figuur 4.2 Houtwal aan de Ruiterssteeg met bomen in matieve conditie

staat voorop. Hoe we met de terugval in conditie van de hout- en boomwallen moeten omgaan in relatie tot het behoud ervan, vraagt de nodige aandacht. Het opstellen van een document waarin richtlijnen zijn opgenomen, kan uitkomst bieden op het moment dat gevoelige, maar toch ook onomkeerbare ingrepen nodig zijn.

4.2.4 Bosbeheer Scharlakenhof

In 1998 is het beheerplan Scharlakenhof opgesteld. Hierin zijn een aantal doelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen moeten er uiteindelijk toe leiden dat het Scharlakenhofgebied meer natuurlijke waarden gaat vervullen, zoals ondermeer het vergroten van de structuurvariatie in het bos en de zeer extensieve begrazing van de onderbegroeiing en grazige vegetatie langs het bos. Onlangs is vastgesteld, dat de structuurvariatie in het bos laag te noemen is. Er zijn zeer veel open plekken en van een onderbeplanting is bijna geen sprake.

Daarnaast is het beschikbare gebied voor de grazers met de komst van sportvelden aan de Geerstemaweg aanzienlijk verkleind. De vraag is of grazen een bijdrage levert aan de natuurwaarde van het gebied en zo ja, of het huidige aantal grazers nog in overeenstemming is met het areaal wat begraasd kan worden.

Figuur 4.3 Weinig gelaagdheid in Scharlakenbos

In het door de provincie vastgestelde Provinciaal Omgeving Plan is het gebied aangewezen als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur. In het hieruit voortgevloede Natuurbeheerplan Groningen heeft het bos de status EHS bestaande natuur (land) meegekregen. Tevens is er een zoekgebied Scharlakenbos opgenomen. Daarnaast is door de provincie het bos aangewezen als een natuurbeheergebied dat is om te vormen naar natuur. Het bos heeft de ambitie “dennen-, eiken en beukenbos” meegekregen. Aangrenzende percelen (al dan niet in eigendom van de gemeente) zijn aangewezen als ‘botanisch waardevol akkerland’ horende onder agrarisch natuurbeheer. Het verkrijgen van deze status maakt dat het beheer ook dusdanig uitgevoerd moet worden om hier recht aan te geven. Of de maatregelen uit het inmiddels gedateerde beheerplan daar een bijdrage aan leveren, moet worden onderzocht.

Figuur 4.4 Verbraming in het Scharlakenbos

4.2.5 Uitgifte groen

In het groenbeheerplan is aangegeven reststukjes openbaar groen zo veel mogelijk af te stoten. Dit kan door middel van verkoop of verhuur. Voor de verkoop of verhuur van groen gelden voorwaarden, die in een privaatrechterlijke overeenkomst zijn opgenomen. Ook zijn voorwaarden vanuit het bestemmingsplan van kracht.

Het komt voor dat de afspraken of voorwaarden niet worden nagekomen. Vooral bij verkoop dit leiden tot extra inzet door de afdeling Handhaving. In de koopovereenkomst is namelijk aangegeven dat aangekoch-

Figuur 4.5 Rommelige erfafscheidingen na verkoop van openbaar groen

te stukken gronden hun bestemming behouden en dat daarop geen schuttingen en bouwwerken geplaatst mogen worden. In veel gevallen gebeurt dit echter wel. Het handhaven van deze afspraken kost zeer veel tijd en is deze situatie ongewenst. De vraag is of deze wijze van het uitgeven van groen nog wel de juiste is. Het is zinvol om te onderzoeken in welke vorm openbaar groen is te verhuren of verkopen.

4.3 Informatiebeheersing/ beheersystemen

Voor het opstellen van beheerplannen, alsmede de invloed van wijzigingen in het beleid op de arbeidsbehoefte en onderhoudskosten, wordt er gebruik gemaakt van een beheerinformatiesysteem. In het informatiebeheersysteem is al het aanwezige openbaar groen vastgelegd op een digitale kaart. De koppeling van deze kaart met een database levert informatie over hoeveelheden per beheergroep en daarmee de samenstelling van het openbaar groen.

Een informatiebeheersysteem is niet alleen een waardevolle bron voor het opstellen van begrotingen, het simuleren van wijzigingen in het beleid en het maken van werkplanningen. Er zijn ook modules te gebruiken waarmee allerlei specifieke informatie geregistreerd kan worden. Bijvoorbeeld de resultaten van de jaarlijkse boomcontrole, die wordt uitgevoerd in het kader van de zorgplicht. Tot op de dag van vandaag worden de resultaten zo goed als mogelijk bijgehouden in een analoge database: een multomap. Tevens zit er erg veel kennis over de onderhoudsstaat en conditie bij de medewerkers in het hoofd.

Om continuïteit in de kwaliteit van het bomenbestand te waarborgen is het noodzakelijk dat dit soort gegevens op een eenvoudige wijze worden verzameld. Niet alleen de gegevens van de controles kunnen in het systeem worden opgeslagen, ook het onderhoud dat aan de bomen is uitgevoerd is in de database in te voeren. Nog belangrijker is dat een ieder de gegevens moet kunnen raadplegen. Een digitale database is hiervoor uitermate geschikt. Het bijhouden van gegevens via een digitaal systeem is een efficiënte manier van werken. Er kan aansluiting gezocht worden bij het huidige beheersysteem DG Dialog.